СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
РІК LVI. Ч. 235. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 9-го ЖОВТНЯ 1948. No. 235. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 9, 1948. VOL. LVI.
ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЖИТТЄВІ КОШТИ Й ЗИСКИ ПІДПРИЄМСТВ НАЙВИЩІ ЗА ВСІ ЧАСИ

Вашингтон, 7 жовтня. — Життєві кошти й заробітки великих підприємств осягнули найвищий стан в історії Америки, а промислова продукція дійшла теж високо, хоч тримається на тій висоті, що перед роком. Такий господарський стан оприлюднила Рада Економічних Дорадників для вжитку президента й конгресу за третій квартал біжучого року. Буджет країни, як показує цей звіт, находиться на здорових підставах, тільки зміна настала в підвищці цін матеріялів і в приходах з податків. У третьому чвертьріччі біжучого року загальна продукція країни зросла до вартости $253 більйони на місце 245 більйонів долярів, як це було в попередньому кварталі, одначе дорадники кажуть, що вартість зросла внаслідок підвишки цін продуктів. Надвишка готівки в федеральнім скарбі впала на 6.3 більйонів тому, що зменшено податки. При кінці чвертьроку приходи виносили $58,700,000,000, а розходи $53,000,000,000. При кінці попереднього чвертьріччя виносили приходи 64 більйони, а розходи 53 більйони долярів.

НАЙШЛИ НАПАСНИКА РУТЕРА.

Понтіяк, Миш. — Поліція, яка місяцями шукала за нападником на Волтера Р. Рутера, предсідника могутньої юнії автомобілевих робітників, устійнила, що замах на життя Рутера виконав Карл Болтон, колишній урядовець відділу 400 юнії, який існує серед робітників в фабриці Форда в Гай Парк. Він стрілив до Рутера 20 квітня, одначе не вбив його, тільки важко зранив. Поліція арештувала Болтона і він буде поставлений перед суд у повіті Вейн.

166 ЮНІЙ НЕ ПРИСЛАЛИ НЕКОМУНІСТИЧНОЇ ПРИСЯГИ.

Вашингтон. — Краєва Рада Робітничих Відносин оприлюднює, що 166 краєвих робітничих юній і 9,749 місцевих відділів не приноровилися до вимог закону Тефта-Гартлія і не прислали некомуністичної присяги своїх урядників. Рада виявила, що 89,022 урядовців краєвих юній і місцевих відділів склали присягу, що вони не є комуністами. Афидевіти мають бути присилані кожного року, якщо юнія хоче мати право до урядової помочі під час виборів в юніях.

ЦІНИ МЯСА ПАДУТЬ ВІД КІЛЬКОХ ДНІВ.

Ню Йорк. — У всіх околицях країни впали ціни на мясі, як про це наспіли звідомлення до фінансових осередків. Знижка була 11-18 центів на фунті, залежно від роду мяса, одначе представники мясного промислу в Шікаґо й Ню Йорку твердять що це тільки тимчасово. Вже після двох тижнів знижки цін можна буде завважити змагання до стабілізації, а після того може прийти нова підвишка.

ПРЕЗИДЕНТ ОСТЕРІГАЄ ЩЕ РАЗ ПЕРЕД ПОВОРОТОМ РЕАКЦІЇ.

На передвиборчих здвигах в Елизабет, Ньюарку й Джерзі Ситі, в стейті Ню Джерзі, президент Труман остерігав зібраних перед можливим поворотом реакції й знищенням осягів робітництва, якщо люди не підуть лавою до голосування і не виберуть президента й конгресу з Демократичної партії. Коли б це сталося, прийшло б до світової трагедії тому, що Америка є тепер у проводі світу й повинна показати ділом, що демократичний устрій в державі причиняється до мира й добробуту. У Джерзі Ситі привітали президента з давною виставністю й штучними вогнями. Скравок такого „фаєрверку" впав на паню Труман й обсмалив їй футро.

РЕСПУБЛИКАНЦІ ПРИГАДУЮТЬ НА ПОТРЕБУ БОРОТЬБИ ЗА ВОЛЮ.

Пасейк, Н. Дж., — Республиканський кандидат на сенатора Роберт С. Гендриксон, у своїй передвиборчій промові гостро скритикував політику Росії, внаслідок якої одна країна за другою втратить волю. „Народи, які воювали за свободу, не сміють бути виставлені на поневолення Советами тим, що Америка залишить їх їхній долі. Нам треба створити агресивну програму для посилення демократичних установ і знищення комуністичного терору"—твердив Гендриксон.

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ ЗА СТАБІЛІЗАЦІЮ РОБОТИ.

Синсинаті. — На конвенції майнерської юнії, у якій беруть участь 3,000 делегатів, предявив її предсідник Джан Л. Луїс плян, щоб юнія подбала за „уділ в роботі" в тому напрямі, щоб не копати вугілля без розбору, а тільки в деяких днях. У такий спосіб робота шахтярів була б постійна і не виставляла б їх на безробіття. — Конвенція ще раз віддала признання Луїсові тим, що потвердила виплату з каси юнії суми $30,000, накладену на Луїса особисто як кару за непослух судові під час страйку. Крім того появився внесок, щоб збільшити платню Луїса з $50,000 річно.

КОНТРОЛЯ РОБІТНИКІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ.

Бейон, Н. Дж. — На випадок наступної війни треба буде ухвалити Краєвий Акт Служби для приділу цивільних робітників до есенціональних проєктів. Таку думку висловив командир Е. Г. Камбел з Індустріяльного Каледжу Збройних Сил під час викладів на курсі постачання, уладженім командою маринарки. Він виявив, що на випадок вибуху війни в теперешнім році нам забракне при мобілізації 3,000,000 робітників.

ЗАСІДАННЯ КРАЄВОЇ РАДИ БЕЗПЕЧЕНСТВА В СПРАВІ БЕРЛІНА.

Вашингтон. — Проблема Берліна, включаючи й найновіші советські маневри, були предметом дискусії Краєвої Ради Безпеченства в Білому Домі. Спільний Головний Штаб збройних сил предявив свій плян діяння на випадок, коли б Совєти зробили якийсь несподіваний крок.

Советська стратегія не допускає до миру--каже високий урядовець

Доргам, у стейті Ню Гемпшир, 7. жовтня. — „Ми тепер уже знаємо, що Совети не мають наміру співпрацювати при встановленні світового миру" — сказав на анкеті в університеті Ню Гемпшир Чарлс Е. Салцман, асистент секретаря стейту для окупованих країн. Він пригадав, що Росія виявила своєю тактикою, що вона змірює до панування над світом, а щоб це осягнути, вона хапається підлої стратегії. „Ціль і методи Советів є просто загрозою безпеченства Злучених Держав... Ми робимо все, що в нашій силі, щоб не допустити до війни. Ми надіємося вийти переможно з того конфлікту без війни, уживаючи терпеливости, спокою і духової відваги. Здається, що це не можливе буде осягнути, одначе поступаймо так, наче б це було можливе" — радив Салцман. Потім він сказав, що ми осягнули досі хоч те, що можна було цілковито одворити очі американців. Ми перейшли вже процес розчарування і тепер знаємо, що советські володарі не мають наміру співпрацювати для встановлення миру й ладу в світі".

КРІЗА НА ЛАД ГІТЛЕРА, ПРИГАДУЄ АВСТРАЛІЄЦЬ.

Ню Йорк. — Роберт Гордон Мензіс, колишній премієр Австралії, у промові до Австралійсько-Американського Товариства сказав, що дехто посумнів, розглядаючи міжнародне положення. „Небезпека справді існує" — говорив він. „Що тепер іде агресія на лад Гітлерівської, ніхто не може заперечити. Події з двох останніх літ вказують, що все йде на такий лад, як ішло в рр. 1937-1938. Наші зусилля повинні ми зосередити на народи англійської мови, як найбільших оборонців людської свободи. Нам треба розвинути нашу силу до тієї міри, щоб можна було опертися і не допустити до агресії... Незаконну силу треба скинути законною силою" — твердив Монзі. Одначе він остеріг, що не можна створити Союзу Західних Держав через ніч, бо на це треба довшого часу.

ВИМУШЕНЕ ПРИЗНАННЯ ВІД АМЕРИКАНЦІВ В УГОРЩИНІ.

Вашингтон. — Департамент стейту оприлюднив осуд на повидінку угорських властей при арештуванні американських громадян, Павла Рудемана з Гартсдейл, Н. Й., і Джорджа Банантайна з Ст. Луїс, представників Амерікен-Гунґеріен Ойл Компані. Згадані особи були арештовані без усякої підстави і їх тримали в тюрмі дві неділі. У вязниці вживали проти них насилля, щоб вони підписали признання до вчинків, яких не заподіяли. Їх випущено щойно тоді, коли поклали свої підписи під якісь документи.

ДОЛЕС ВЕРНУВСЯ ДО ПАРИЖА.

Париж, 8. жовтня. (Ройтер). — Джан Фостер Долес, республиканський дорадник секретара стейту в закордонних справах, вернувся вчора знову до Парижа. Долес їздив до Ню Йорку, де відбув наради з республиканським кандидатом на президента, губернатором Тамесом Дюї.

АМЕРИКА НЕ БУДЕ ОБСТОЮВАТИ ПРИЙНЯТТЯ ЕСПАНІЇ ДО ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.

Вашингтон. — Уряд Злучених Держав не буде підтримувати жодного змагання за допущення Еспанії до Обєднаних Держав і не започаткує на зібранні в О.Д. в Парижі ніякого внеску, щоб змінити рішення в справі уряду ген. Франка. Одначе Злучені Держави можуть підтримувати деякі злагіднення в резолюції О.Д. в справі Еспанії. Оце є урядовий погляд Америки, як про це довідується Джеймс Рестон, дипломатичний кореспондент щоденника Ню Йорк Таймс. Уряд є теж такого погляду, що не можна буде дальше виключати Еспанії в міжнародних організацій.

ПЕРЕСЕЛЕНЧА КОМІСІЯ ЗАТВЕРДИЛА 1,151 АПЛІКАЦІЙ З.У.А.Д.К.

Филаделфія, 8. жовтня. (Телефоном). — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що під час передвчорашніх нарад представників добровільних допомогових агенцій в урядовій Комісії для Збігців у Вашингтоні та в яких від ЗУАД Комітету взяв участь екз. директор д-р В. Галан, згадана Комісія апробувала 1,151 посвідчень про запевнення праці і мешкань для нових українських імігрантів, що їх вже вислано на руки керівника європейської місії ЗУАДКомітету, адв. Романа Смука для дальшого полагодження. ЗУАДКомітет ще раз звертається до нашого громадянства з гарячим закликом приспішити висилку згаданих аплікацій (Гаузінг енд Емплоймент Реджістрейшен Н. 1), бо тільки це допоможе вповні використати новий іміграційний закон для українців.

Західні союзники проти редукції армій без забезпечення контролі

Париж, 8. жовтня. — Західні союзники відкинули вчора в Політичному Комітеті Генеральної Асамблеї ОД советський плян редукції армій на одну третю частину продовж одного року, як довго Москва не предложить подрібного пляну та не погодитися на міжнародну контролю і провірку. Під цим оглядом Совети, подібно як і в справі атомової зброї, домагаються зменшення збройних сил і редукції зброї, але відмовляються показати світові, що діється за їх залізною завісою. Західні союзники зайняли таке саме становище, як і в справі контролі атомової зброї; вони прінціпово погоджуються на обговорення цих справ, але тільки тоді, як буде створена відповідна міжнародна агенція для ефективної контролі зброї і зброєнь в усіх країнах. Під час дебат дійшло знову до гострої виміни слів між советським і британським представниками. Вишинський кричав, що західні союзники підготовляють „агресивну війну" проти Советського Союзу. Британський представник Гектор МекНіл, відповідаючи Вишинському, твердив, що як іде про зброєння західних союзників, то кожний може його обрахувати до одного цента, натомість найблищі союзники Советів не мають найменшого поняття, що діється під цим оглядом за советською залізною заслоною. Він твердив, що кожний зі західних представників був би поганим заступником свого народу, якби погодився на ці пропозиції.

НОРВЕЖЦІ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ПОГОЛОСКИ ПРО АМЕРИКАНСЬКУ ГАРАНТІЮ.

Ослo, 8. жовтня. — Норвежський премієр Ейнар Гергардсен заперечив вчора поголоски про переговори в справі американських військових гарантій для Норвегії і Данії на випадок агресії. Він натомість потвердив, що він і міністер закордонних справ Гольвард Лянге, використали побут в Парижі та обговорили зі секретаром стейту Маршалом деякі міжнародні проблеми, інформуючи ген. Маршала про становище Норвегії.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ПІДОЗРІННЯ ЩОДО ЕСПАНСЬКИХ БАЗ.

Лондон 8. жовтня. — Актуалізація в останньому часі американських плянів для використання Еспанії як европейської оборонної бази на випадок війни, викликала чималі підозріння і застереження серед континентальних европейських дипломатів. Діло в тому, що ці американські заходи свідчили б, що Америка з недовірям ставиться до можливостей оборони Европи на північ від Піренеїв і тому бажала б відповідно „окопатися" за ними. Французи зокрема ще хотіли б знати — як пише „Дейлі Мейл" — чи Еспанія має бути першою, чи другою оборонною лінією. Проте, в поінформованих британських колах вважається, що кінцевою ціллю цих американських заходів у зв'язку з Еспанією є одностайний військовий союз зах. Европи.

ЕСПАНСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ І МОНАРХІСТИ ЄДНАЮТЬСЯ ПРОТИ ФРАНКА.

Париж, 8. жовтня. — Еспанські республиканці на вигнанні передали вчора представникам Злучених Держав, Британії, Франції та іншим членам ООД меморіял, в якому повідомляють про порозуміння між соціялістами і монархістами, але без комуністів проти режіму ген. Франка в Еспанії. Ціллю того порозуміння мало б бути включити Еспанію в плян Маршала, але в ньому не з'ясовано, як цей соціялістично-монархістичний союз задумує позбутися Франка. Правдоподібно при допомозі західних союзників. Теж монархісти зі свого боку не потвердили ще того порзуміння зі соціялістами. В Лондоні повідомили, що британський уряд „розглядає" цей меморіял, а з Вашингтону повідомляють, що департамент стейту віднісся „холодно" до повідомлення про це порозуміння.

ДЕМОНСТРАЦІЯ СОВЕТСЬКОЇ АВІАЦІЇ НАД БЕРЛІНОМ

Берлін, 8 жовтня. — В теперішній до краю напруженій політичній атмосфері у зв'язку з західно-советськими суперечностями в Берліні, Совети вважали за відповідне влаштувати вчора власне в околицях Берліна найбільші свої авіаційні вправи від часу закінчення війни. Проте, ця військова демонстрація не мала жодного ефекту на західний повітряний транспорт до блькованого Советами Берліна, що вчора і власне під час советської демонстрації доставив до міста понад 5,000 тон товарів. Американські й британські транспортові літаки „обернули" вчора до Берліна 659 разів. В советських маневрах взяли участь всі роди літаків, включно зі советським моделем важкого бомбардувальника типу американського B-29. Місцева німецька преса повідомляє, що біля 80 советських бомбардувальників заправлялись в скидуванні „живих" бомб біля Ерфурту, у віддаленні 150 миль на південний захід від Берліна. Попереднього дня західні союзники зложили відповідний протест проти советських вправ в районі т. зв. повітряного коридору, але під час самих вправ обійшлося без будьякого випадку. Советські [illegible] жодного враження на місцеве населення, що кожного дня бачить і чує гук моторів соток західних літаків, які везуть харчі до Берліна. Ген. Клей на пресовій конференції висловився легковажно про цю советську демонстрацію, не приділюючи їй жодного практичного значення.

МАЛІ НАЦІЇ В РАДІ БЕЗПЕКИ ШУКАЮТЬ РОЗВ'ЯЗКИ В БЕРЛІНСЬКОМУ СПОРІ.

Париж, 8 жовтня. — Представники Аргентини, Бельгії, Канади, Сирії, Колюмбії і Китаю, що є членами Ради Безпеки незаінтересованими безпосередньо в теперішньому західно-советському спорі у зв'язку з Берліном, відбули вчора після полудня таємне засідання, шукаючи відповідної компромісової розв'язки для цього спору. З поінформованих джерел заявляють, що представники цих країн воліли б найрадше позбутися цеї справи з Ради Безпеки і шукають способу і можливостей, її завернути до Ради закордонних міністрів. Вони вважають, що в інтересі дальшого існування ООД було б необхідно не допустити до голосування в цій справі в Раді Безпеки та до советського вета і дальшої акції західних союзників. Цілу вагу положення підкреслює [illegible] ранших виступів представників ЗДА, Британії і Франції дальші наради Ради Безпеки відложено безреченцево, бо жодин з інших представників не відважився забрати голос. Два советські представники голосу не забирали, рішаючись на своєрідний „сидячий страйк". Докищо важко передбачити дальший розвиток в цій справі, тимбільше, що події дня загрожують щораз новими комплікаціями.

ДАЛЬШІ ЗАХОДИ ДЛЯ ЗЛУКИ ТРЬОХ ЗАХІДНИХ ЗОН.

Берлін, 8 жовтня. — Рівночасно зі збільшенням советсько-західних противорічностей в німецькій справі, західні союзники зі свого боку приспішеними темпами здійснюють свої постанови щодо повної злуки західних зон. Вчора тут повідомлено, що в найблищих днях має бути підписаний окремий договір, на підставі якого всі експортово-імпортові агенції французької зони злучаться з американсько-британськими.

ЗАГРОЗА ГЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ ДЕРЖАВНИХ УРЯДНИКІВ В ІТАЛІЇ.

Рим, 8 жовтня. — Два дні тому комуністичний генеральний секретар італійської федерації професійних спілок, Джізеппе ді Віторіо, загрозив в парляменті генеральним страйком всіх державних урядників, якщо уряд негайно не признає їм підвишки платні. Вчора уряд дав негативну відповідь, домагаючись розгляду справи відповідним спеціяльним комітетом. У висліді, загроза страйку стала безпосередньою.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВИБОРИ В БЕРЛІНІ.

Берлін, 8 жовтня. — Керівники німецької соціял-демократичної партії підготовили пляни для виборів в цьому місті вже в місяці листопаді. Їх піддержують в тому ліберальні демократи. Західні союзники вже раніше погодились на ці вибори, а Совети ще не зайняли становища, даючи тільки до пізнання через місцевих комуністів, що вони є за відложення виборів.

СОВЄТИ ДОМАГАЮТЬСЯ НЕГАЙНОЇ ВИДАЧІ ІТАЛІЙСЬКИХ КОРАБЛІВ.

Рим, 8 жовтня. — Советський міністер закордонних справ Молотов пригадав італійському амбасадорові в Москві, що Совети дожидають „негайної видачі" 33 італійських воєнних кораблів, признаних їм воєнним договором. Це дорешти „охолодило" італійське ставлення до Советів, бо Італія сподівалася, що як Совети не підуть за американським і британським прикладом і не зрезигнують з цеї воєнної добичі, то в безпосередніх переговорах пощастить бодай зменшити ці советські домагання. Італійський уряд відбув в цій справі окремі наради і здогадуються, що таке советське становище швидше зажене Італію до заключеного в Брюсель західно-европейського військового союзу.

БЕЗПЕРЕРИВНА ФИЛЯ ВТІКАЧІВ ЗІ СХОДУ НА ЗАХІД.

Штутгард, Німеччина, 8 жовтня. — З кол Міжнародної Організації для Збігців (ІРО) вчора повідомлено, що не зважаючи на всі прикордонні загострення та на щільність советської залізної заслони, з опанованої Советами східної Европи, головно з Чехословаччини, продовжує напливати филя політичних втікачів в американські зони Німеччини ва Австрії і до Італії. В останньому часі пересічно 75 втікачів денно продирається з-поза советської залізної заслони в західну Европу.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СИЛА ПРОТИ СИЛИ

Президент Труман покликав секретаря стейту Маршала, що перебуває в Парижі, на конференцію до Вашингтону. Хоч би ніхто з урядових чинників не сказав й одного слова, яка причина такого наглого покликання, легко догадатись, що причиною є нова фаза конфлікту між демократичними потугами і Совєтами. Совєти не погоджуються, щоб Рада Безпеки Обєднаних Держав розглядала ноти Злучених Держав, Великої Британії та Франції, якими ці потуги обвинувачують їх у загрозі світового миру. Це можна було передбачити. За довгі роки переговорів зі Совєтами вже можна було пізнати їхню тактику й зрозуміти, що Совєти з ніким і нічим не рахуються, за винятком одного — сили.

Думаємо, що таке розуміння заіснувало вже й в Америці та стало підставою сучасної американської політики у відношенні до Росії. Кінець угодовству! — заявляють тепер представники обидвох головних партій, що є кандидатами на нового президента. Недавно це ще були тільки слова, але нині переконуємось, що відповідальні чинники беруть цю справу дуже серіозно. Бачимо, що Америка розбудовує мілітарну силу, а теж витає оборонний союз в західній Европі, який там взагалі не був би повстав, коли б не було повної надії на американську мілітарну допомогу.

Як би на це не глядіти і якими делікатними і миролюбними словами не називати, це є таки підготовка до війни, хоч її ціль не війна, а тільки відстрашення Совєтів, щоб не перетягали далі струни і залишили бодай дальшу агресію. Ця підготовка пошириться ще на інші держави, що пізнати по тім що вже говориться одверто про Піренеї як оборонний мур та про замирення з Еспанією і притягнення її до проти-совєтського блоку. Найбільший клопіт справляє нині Франція, в якій комуністи становлять вправді меншину, але водночас і поважну силу тільки тому, що в країні є велике число політичних партій, які є в постійній боротьбі за владу. Москва це використовує, взиваючи французьких большевиків до творення заколотів в моментах, коли треба Франції займати на міжнародній арені якесь рішальне становище у відношенні до Совєтів. Так є тепер зі страйком французьких майнерів, юнію яких контролюють комуністи.

Замітне, що в тому самому часі, коли демократичні потуги організують проти сили Москви свої сили, демократичні провідники запевняють, що війни не буде і мир буде вдержаний. Таке заявили недавно, наприклад, такі особи як Труман і Маршал. Подібні голоси доходять до нас теж і з Англії. З цього заключають, що ці особи знають, що Совєти не готові до війни і атомової бомби таки не мають, хоч Вишинський намагався в Асамблеї Обєднаних Держав натякати, що ніби мають. Значить, що Совєти війни тепер не зачнуть. Проте демократії рішились не легковажити далі напруженої ситуації й готовляться на всякий випадок. Значить, коли б Організація Обєднаних Держав видала присуд і визнала, наприклад, Совєти агресором, що своїми насильними методами загрожує мирові, а Совєти пробували б це ігнорувати, то була б уже готова сила, яка б могла заставити їх повинуватись міжнародному рішенню. Хоч, як би Совєти були певні, що таке станеться, то ледви чи поступали б ще й тепер бундючно. Видно, що ще далі рахують на угодовство демократій.

Вільні діла вільних людей

Рішення останньої конвенції УНСоюзу, щоби необхідну в теперішніх обставинах підвишку передплати „Свободи" залишити добрій волі її читачів під час кожнорічної одномісячної кампанії за добровільну доплату до передплати, криє в собі велику громадсько - виховну ціль. Це бо дає читачам „Свободи" та нашому громадянству прекрасну нагоду вільними ділами засвідчити, що вони є вільні люди.

Філософія волі полягає не тільки у вільності від чого, але головно у вільності до чого. Для загалу не велика користь з того, що людина звільнена від гноблення, утисків, переслідувань і тим подібних проявів поневолення; далеко важливіше, щоб ця людина була вільна до виконування своїх обов'язків, щоб вона вільно жила і творила, щоби вона завжди була вільна за свою волю постояти і за неї принести в потребі добровільно кожну жертву.

Перенесімо цей приклад на „Свободу". Кожний з її читачів знає, що ціна, яку він за цю газету платить, не стоїть в жодній пропорції до коштів її видання, Один цент від читачів-членів Союзу не вистачає на те, щоби купити папеpу і покрити кошта пересилки, а защо цю газету написати, за що надрукувати, відкіль взяти фонди на кореспондентів, робітників та цілий ряд інших видатків, зв'язаних з публікацією щоденника? Сьогодні читачі платять за „Свободу" точно таку саму ціну, як платили ще 27 років тому. Порівняйте, яку вартість мав один цент тоді, і яку він має сьогодні. Ми вам допоможемо в цьому і не з-перед 27 років, але порівнанням з деякими видатками тільки 5 років тому. В році 1943 загальні адміністраційно - канцелярійні видатки (телефони, пошта, струм до машин, федеральні і стейтові податки, обезпечення і т. п.) виносили $15,720; минулого 1947 року ця сама рубрика виносила вже $24,006, отже майже вдвоє стільки. В 1943 році за потрібні для друкування газети матеріяли (папір, олово чорнило, ремонт машин, друк. приладдя і т. п.) заплачено $9,454; в 1947 році за ці самі матеріяли заплачено вже $14,600 долярів. А за „Свободу" читачі все ще платять по одному центові, як платили тому п'ять, десять і 27 років. Порівняйте тільки ці малі приклади і тоді матимете готову відповідь для всіх тих, кому відкриється рот сказати, що „Свобода" „жебрає". Тоді теж ви знатимете, як відповідати на заклик „Свободи", що весь Божий рік приносить вам до хати новості, інформує вас про все, що діється в світі і біля вас, дає вам раду і пораду, боронить вашої чести, зі самозабуттям допомагає всім, хто тільки тої допомоги потребує та стоїть на сторожі наших вольностей і допомагає здобути їх для тих, що її не мають. Тільки протягом одного місяця „Свобода" пригадує читачам теж їх обов'язок у відношенні до неї самої.

Опертя фінансової бази „Свободи" на добровільній базі було дуже рисковне, але воно було рівночасно одною з найбільших честей, що їх У.Н. Союз і „Свобода" виявили до своїх членів і читачів. Бо цим вони заманіфестували нічим необмежене довіря до нашого громадянства, до його громадського вироблення, до його розуміння своїх обов'язків та до його патріотизму. Цим заманіфестовано довіря до справді вільних діл вільних людей. „Свобода" протягом цілого року приходить до вас — трівіяльно кажучи — запівдурно і тільки продовж одного місяця пригадує вам, щоб ви добровільно допомогли їй приходити до вас і в майбутньому. Можливо, є такі, що не зможуть цеї доплати переслати, хоч і бажали б. Але тут знову повинен заговорити цей традиційний наш дух братерства та взаємної допомоги і ті, що можуть вислати більше, повинні це зробити за своїх братів. Бо члени Союзу і Читачі „Свободи" справді творять одну велику і вільну сім'ю, в якій вже нераз заманіфестовано ділом цю благородну засаду „один за всіх і всі за одного". Бо це є теж найкращою засадою вільних людей.

„Свобода" добровільно служить цілій нашій громаді і цілому нашому народові день-в-день вже продовж більше пів сторіччя. Вона має право продовж цього одного місяця в році домагатися, щоби теж їй добровільно віддала громада свою прислугу, без якої вона не могла б служити громаді. Це справді вільні діла вільних людей. Доложімо усіх зусиль, щоб ці діла були великі.

СКРІПІТЬ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС В ОБОРОНІ УКРАЇНИ! ВИШЛІТЬ НЕГАЙНО ВАШУ ДОБРОВІЛЬНУ ДОПЛАТУ ДО ПЕРЕДПЛАТИ „СВОБОДИ"!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Кандидати на президента

Як покінчилась передвиборча поїздка на захід обидвох головних кандидатів на уряд президента держави, почали розраховувати, котрий з них має кращі вигляди на вибір. Загально признають, що обидва кандидати зробили добре враження, але думають, що республиканський кандидат, нюйорський губернатор, Тамес Е. Дюї, здобув більше прихильників, ніж демократичний, яким є Гері С. Труман, теперішний президент.

Незабаром прийдеться приступати до виборчої урни і голосувати на президента, себто на уряд, який під сучасну пору є особливо важний. Ми попробуємо дати характеристику обидвох кандидатів в такий спосіб, як тих кандидатів змальовують їхні прихильники.

1. Кандидат Демократичної партії, Гері С. Труман.

„Я пишу оцю статтю, щоб виказати основну різницю між Гері С. Труманом і іншими кандидатами на становище президента. Цілковите незаінтересування своїм особистим „я" характеризує всю політичну карієру Гері Трумана. Є це знаменна прикмета сили характеру президента, що він втримав цю особисту безінтересовність незміненою впродовж довгої й гостро поборюваної карієри в американській партійній політиці, у якій особисті інтереси часто є правилом, а безінтересовна служба рідко коли трапляється. Я маю нагоду бачити президента у малих відступах часу. Мене завжди вдаряє його самовідречення. Коли я приходжу до Білого Дому, а входжу звичайно бічним крилом, де ждуть збирачі новинок на відвідувачів президента. Я пізнав багато чоловіків і жінок зпосеред отих ґазетярів і всі вони мають таке саме почування щодо особи президента.

„Всі вони розповідають про щиру скромність Гері Трумана. Вони ще й тепер шепчуть у безконечність про його нехіть до виставности. Мені здається, що вони часом воліли б бачити більше церемонії у його поведінці, так, щоб додати кольору його особистості, одначе вони подивляють чесну простоту президента".

Це характеристика теперішнього президента Злучених Держав, Гері С. Трумана, який кандидує перший раз на це високе становище. Він став президентом не з вибору на теперішне становище, а тому, що був віцепрезидентом за часів президента Френклина Д. Рузвелта, який помер несподівано 12. квітня 1945 р., полишаючи Труманові велетенські післявоєнні клопоти. Згадану характеристику написав в журналі Сатердей Івнінґ Повст сен. Г. МекҐрат, предсідник Краєвого Комітету Демократичної Партії, яка тепер поставила Трумана своїм кандидатом на президента.

Для насвітлення своїх прихильних заміток згадує сен. МекҐрат деякі спостереження з життя президента Трумана. Він починає свою статтю таким моментом: Як до предсідника Краєвого Демократичного Комітету звернувся президент до сен. МекҐрата в березні біжучого року з проханням поїхати на Далекі Вести для провірки політичного положення. Сенатор думав, що президент дасть йому вказівки, кого він має відвідати й переговорити теж деякі партійні справи. Одначе він почув від Трумана тільки такі слова:

„Гаверде, оця поїздка на Вести є дуже важлива для Тебе й для нашої країни. Коли Ти прийдеш там, Тобі треба використати кожну нагоду приглянутися недостачам Заходу в справі водно - електричної сили, в справах меліорації ґрунтів і наводнення пустелі. Там лежить майбутність нашої країни. Ця нагода хай послужить Тобі для вистудіювання тих проблем і для зрозуміння, який велетенський інтерес має ціла Америка в розвитку Заходу. Це теж допоможе Тобі скласти свою стежку до сенату. Оце буде важливіше ніж яканебудь політично-партійна поїздка. Одначе зверни увагу, щоб Твоя студія була основна".

Оце зразок особистої безкористности Трумана. Про другу прикмету президента, це скромність, пише МекҐрат: „Прості люди, які становлять головну силу виборців серед населення, дивляться на Гері С. Трумана так, як на себе самих. Вони знають його, як щирого, чесного й одвертого чоловіка. Коли недавно він розмовляв з ґуртом політиків Середнього Заходу в справі виборів в 1948 р. в однім стейті, запитався сенатор президента: „А що чувати в долішній частині стейту?" — Це відносилося до того, що в цій частині стейту є велика республиканська сила. На це відповів президент:

„Не турбуйся долішньою частиною стейту. Малі міста, містечка й села, фармері й дрібні бизнесовці глядять на Гері Трумана як на одного зпосеред себе самих, а це головна сила. Він дістане там більше голосів ніж їх дістав колинебудь якийсь демократ. Республиканці будуть здивовані й заскочені".

Оце недбання про політичну прихильність часто давало притоку до хвилевого занепаду популярности Трумана. Десятки разів могутня республиканська преса погребала його на цвинтарищі політичних кістяків, одначе за кожним разом ця преса, правда нерадо, признавала, що похоронні обряди були відправлені передчасно. Загал американців, каже сенатор, не дає одурювати себе ворожим настроєм в газетах.

Неначе на доказ повище сказаного прийшли звіти з поїздки президента на Захід. Дуже гострий у своїх осудах поведінки президента Трумана синдикат газет Скрипса-Гаверда помістив звіт з цеї поїздки, в якому ствердив, що своєю особистою появою перед виборцями президент Труман дуже багато зискав на популярности, а ще більше на привернені довіря до себе серед свого найближчого оточення. Воно побачило, що він вміє боротися і не заведе приятелів у їхніх поглядах на його особу.

Стаття сенатора МекҐрата, хоч і агітаційна, дає цікавий образ Трумана як людини.

2. Кандидат Республиканської партії, Тамес Е. Дюї.

Щоденник Ню Йорк Таймс, незалежний демократичний часопис, вийшов в неділю, 3-го жовтня з заявою підтримки для Дюїя, подаючи такі аргументи:

У минулому Республиканська партія вела політику ізозяціонізму й тому навіть деякі прихильники губернатора не могли на нього голосувати, коли він був кандидатом в 1944 році. Ще й тепер є між республиканцями ізоляціоністи, одначе вони вже в меншості. Напрям республиканської політики змінився, а це в великій мірі треба завдячувати губ. Дюєві, який від 1944 р. інтересувався поважно закордонною політикою й прилюдно виявляв своє становище до світових справ.

Ще більше причинився до зміни республиканської політики сен. Артур Г. Ванденберґ голова сенатської комісії закордонних справ. Те, що Ванденберґ остає на своєму становищі в сенаті, дає запоруку, що республиканці не вернуться до політики ізоляції. Крім Ванденберґа прийшли до сенату ще свіжі сили, які йдуть з ним по одній лінії. До таких сенаторів належать: Айвес з Ню Йорку, Болдвин з Конетикат, Смит з Ню Джерзі, Салтонстал і Ладж з Масачусетс.

Упродовж 4 років, тобто від 1944 р. до нашого часу, губ. Дюї набрав досвіду і памятав, що треба підтримувати назовні силу Злучених Держав. Тому він підтримав змагання уряду за заведення обовязкової військової служби і загальний вишкіл. Він дораджував своїй партії затримати низьку митну тарифу, щоб посилити торгівлю з закордоном. Коли в конгресі вийшли непорозуміння між республиканцями в справі Пляну Маршала, він впливав на конгресменів, щоб вони підтримали цей плян. Тим він значно скріпив засаду двопартійности в закордонній політиці Америки і є повна надія, що він буде притримуватися цеї засади на випадок, коли буде вибраний президентом. Він був беззастережним противником тоталітаризму, а теж не вагався заявити свою згоду на поділ Палестини між оба тамошні народи.

(Докінчення на стор. 3-тій)

Ф. З. Квачицький.

КАПІТАН МІЛЯН ГАВРИЛОВИЧ

3)

Тут побачив Міляна старий лісничий Йованович. Як приглянувся чужинцеві в одязі їздця та в американському капелюсі, знав, що має перед собою порядного чоловіка, а не стегуна (дикого стрільця, лісового злодія).

— Добар дан, Господіне! (Добрий день, пане!) — поздоровив Міляна, який збентежений оправдувався перед лісничим в однострою.

— Не гнівайтеся, пане, — я син каменицького попа й дозволив собі нарушити спокій вашої святині.

— То ви той, що студіював на чужині господарство? — спитався Йованович. — Я чув від знайомих, що ви приїхали, а ваш батько вже заздалегідь тішився вами. Та ходіть зі мною трохи на каву. В мене по спартанському, щоправда, та кава, мусить бути.

Мілян пустився з лісничим до лісничівки, а його кінь тимчасом підійшов до стирти сіна, ліпшого ніж дома.

— Моя дочка Наталка. — пан Мілян Гаврилович, інжинір агрономії — представив лісничий молодих людей.

Наталка почервонілася й вибігла до кухні приготовити щось на закуску, а вусатий лісничий тимчасом трактував гостя домашнім тютюном. Був радий, що може собі погуторити з інтелігентною людиною, а Мілян іще більше був задоволений, бо за одним вистрілом убив два зайці: зазнайомився з дівчиною і її батьком. Старий Йованович розповідав про Відень, де студіював лісництво, що як перший серб скінчив високу лісову школу, говорив про свою службу, а Мілян із запалом молодої людини запримічував, що треба буде вчити нарід того, що вже введено в чужині.

Наталка принесла сернину, сливовицю та знову вибігла наче ланя. Мілян не міг побороти себе, все вдивлявся в кухонні двері, щоби лише побачити її.

Йованович зараз усе здогадався. Пізнав, що цей юнак не прийшов до нього в гості, лише до його дочки. Сказав Міляновi, що Наталка це його одиноке життєве світло. Жінку втратив тому кілька літ; дочки не міг оставити в себе, а що не хотів оженитися вдруге, післав її до дівочого інтернату у Франції, відки вернулася тому шість місяців і тепер уже остається дома.

Мілян був у семомому магометанському небі, бажав лише ще, щоби Наталка так перед ним не скривалася. Як відходив, просив лісничого, чи не міг би частіше відвідати його. Лісничий засміявся, а дівчина почервонілася.

Мілян відїхав аж пізним вечором, а в руках держав китичку лісових цвітів від Наталки.

— — — — — — — —

Піп Гаврилович довідався скоро від Даниці, чому сина ніколи нема дома. Збентеженому синові кілька днів пізніше сказав, що не має нічого проти того, щоби син узяв собі за жінку молоду лісничеву дочку.

З того-то любовного опяніння наче хуртовина пробудила Міляна воєнна пожежа. — Війна! Старий піп звінчав молодят і зараз на другий день відїхав Мілян із своїм конем „Соколом" як доброволець до війська. Заплакала молода жінка над своїм щастям, що так коротко тривало, одначе вона знала, що обовязок кличе його, як і кожного серба, що здібний орудувати крісом.

Після двомісячних вправ відїхав Мілян на фронт проти турків. Населення Куманова на Косовому Полі одушевлено витали переможну армію своїх братів, що принесли їм волю.

Мілян лежав у мечеті, ранений в ногу. Був перший, що дістався до Куманова. Саме писав лист до жінки, та не згадав, що він ранений.

Радощам громадян цього міста не було кінця, як реґент Олександер на білому коні переможно вїзджав по розстелених килимах горбоватою дорогою до міста. Відвідав також ранених. Лікар вказав на Міляноне ліжко та сказав до молодого князя: „Цей ранений перший дістався із своєю четою до міста".

Молодий поручник із відзнакою св. Сави приїхав на відпустку, на милицях. Витало його все село. Жінка піклувалася ним дбайливо й за два місяці міг відложити милиці. Та до війська вже Міляна не приняли.

За дальших два місяці війна скінчилася щасливо для сербів, одначе старий Гаврилович утратив на війні двох синів, а Мілян двох братів. Біля Адріянополя згинув капітан Джорджо Гаврилович, поцілений в голову, а недалеко Велеса розшарпала ґраната його брата Іллю, що в цивілі був адвокатом. Старий піп по геройськи переніс втрату синів, що згинули за рідний край.

— — — — — — — —

Селяни Валевської Камениці похитували недовірчиво головами над господарством молодого господаря Міляна. Купив він нові плуги, взагалі всяке приладдя та тричі до року орав і підгортав.

— Мілян скоро зійде нінащо, — перешіптувалися селяни, та він лише підсміхався з них.

Перед жнивами все село ходило дивитися на поле нового господаря.

— Буде мати жнива двічі такі як ми!

А вечором по праці відвідували Міляна в його новій хаті, з великими вікнами, з новими стайнями та стодолою.

— Міляне, — сказали — будемо працювати згідно з твоїми вказівками, бо ми переконалися, що ти добре господариш...

— — — — — — — —

(Кінець буде).

ДОПОМОЖІТЬ „СВОБОДІ" ДОПОМАГАТИ ВАМ!

ЖОВТЕНЬ—місяць добровільних доплат до передплати „Свободи". Виконайте ваш обов'язок і вишліть негайно вашу добровільну доплату до передплати „Свободи", щоб вона могла виконувати обов'язки своєї відданої служби народові, громаді і вам самим.

Д-р Маріян Панчишин

У П'ЯТИРІЧЧЯ СМЕРТИ ВИЗНАЧНОГО ЛІКАРЯ-ПРОФЕСОРА І ГРОМАДЯНИНА.

У тихий, осінний день, дня 9. жовтня 1943 р., у часах чи не найбільшого політичного напруження та страшної польсько - української боротьби, в часах найстрашнішого терору конаючого німецького націзму на західних землях України, відійшов у Львові на вічний спочинок по дуже тяжкій, а короткій недузі, на 61 році життя, один з кращих синів Галицької Землі, бл. п. проф. д-р Маріян Панчишин.

У останній дорозі відпроваджували з правдивим смутком професора та визначного громадянина десятки тисяч українських громадян та його вдячних пацієнтів на чолі з трьома епископами, його ріднею, найблизчими приятелями та його учнями, товарищами-професорами Медичного Інституту, чоловими представниками нашого громадянства. На його могилі до пізного вечора прощали в останнє визначного громадянина-професора представники церкви, громадських установ та круга його учнів, а під тихий вечір покрила на віки його струджене тіло сера, рідна земля.

Д-р Маріян Панчишин

Очевидно, що в короткій газетній статті просто не можливо подати оцінку цього громадянина широкого діяпазону. Це діло треба залишити для кращої аналізи його постатті на пізніше, у більше пригожий для цього час. Я хотів би у пятиріччя його смерти, в часах чи не найбільшого нашого народнього лихоліття, в часах може й деякого зневірення, лише пригадати нашому громадянству великого громадянина, громадянина-оптиміста, який так гаряче вірив у сили свого народу та з цією вірою сам беззастережно працював понад свої сили та других, собі близьких співтоваришів, запалював до праці. Я хотів би пригадати постать цього незвичайно доброго, шляхетного, милосердного та жертвенного чоловіка, що прислухувався до нещастя й потреб кожного пацієнта, кожного бідака чи потребуючого. Не жалів гроша на допомогу бідній молоді й з особливою дбайливістю відносився до шкіл і бурс. В першу чергу помагав ремісничій молоді й студентству. Я хотів би пригадати цю тиху, працьовиту, а рівночасно дуже скромну людину, цього високо кваліфікованого лікаря-інтерніста, що до пізних ночей присвячував час і здоров'я для допомоги хворим, цього дбайливого виховника-лідера кадрів медичної молоді професора медицини й организатора Українського Тайного Університету та Медичного Інституту у Львові, вченого та неструдженого лікаря-суспільника, що кожний вільний чи не вільний час присвячував безкорисно громадській праці в різних громадських національних установах, з яких деякі сам створив, для добра нашої справи.

Д-р Маріян Панчишин народився 1882 р. в сім'ї львівського пролетаря, який не міг йому дати відповідної освіти. Щастя хотіло, що чужі люди, поляки, запримітили великі здібності та охоту до науки у бідного тоді хлопчини і ці послали його в школу та ним опікувалися. І не одному пізніше здавалося, коли підростав Маріян Панчишин, що він для нас пропаде. Але мимо впливу окруження небіщик ні на хвилину не вагався куди йому йти. І хотяй нераз йому в житті чужі отвирали ворота до блискучої каріери, він завжди пам'ятав, що він є сином українського народу і всі свої здібности й сили, а вкінці й життя віддав в жертву свого обездоленого народу.

В 1903 р. вписався на Львівський Університет, а вже як студент третього року медицини став демонстратором, а пізніше асистентом Інституту Описової Анатомії та під проводом проф. Кадія виконав цілий ряд науково-дослідних праць з ділянки анатомії, які закваліфікували його як надійного вченого на наукових з'їздах. В 1909 р. одержав диплом лікаря та зразу почав працювати на клініці внутрішніх хворіб. В 1912 р. став асистентом згаданої клініки і керманичем першого рентгенологічного відділу клініки. За його науково-клінічні праці Лікарньке Товариство іменувало його своїм науковим секретарем та отворило йому двері до наукової і професорської карієри. У клініці залишився він до 1919 р. та в міжчасі виконав з рамени клініки кілька наукових поїздок до Німеччини й Англії. В часі І-шої світової війни організував військові епідемечні шпиталі.

З вибухом нашої революції став на допомгу визвольним змаганням нашого народу, що спричинило утрату його дуже надійної позиції в польській клініці. Тоді кинувся у вир праці в Українськім Допомоговім Комітеті, Українськім Лікарськім Товаристві, де став членом редакційної колегії наукового журналу „Лікарський Вісник", та в Науковім Товаристві ім. Шевченка, якого дійсним членом був від 1920 р. А вслід за цим немає організації, не має якоїсь справи, де-б він не приложив своїх рук і гроша. Просвіта, Рідна Школа, промислові бурси, школи, спортові товариства та всякі наші організації, особливо на Личакові, були під його моральною і в великій мірі матеріяльною опікою. І тут не перечислити його многогранної роботи. Але найбільше уваги присвятив він справам виховування нашої медичної молоді та народному здоров'ю.

Вже в 1920 р. стає одним з організаторів Тайного Українського Університету у Львові, його професором анатомії, а два роки пізніше ректором. Трудно представити важкі умовини польської шовіністичної дійсности, в яких тоді віддозвалася праця професорів та студентів. Ніколи одначе покійний наш професор не опускав рук. І завдяки його праці медичний факультет стояв на такій висоті, що студії і перший іспит зачисляли нашим студентам закордонні університети. Знаючи матеріяльні відносини нашого студентства, він довгі роки давав стипендії кільканадцятьом студентам на докінчення студій за кордоном. З таким же запалом працював для своєї молоді в часах большевицької і німецької окупацій до останніх днів життя. Його наполегливості і праці та за допомогою ледви кількох найближчих співробітників вдалося зорганізувати Медичний Інститут за німецької окупації, а це уможливило медичні студії соткам нашої молоді, яка передтим не мала доступу до цієї святині науки. Його клич був — дати якнайбільше добрих українських лікарів на службу народньому здоров'ю.

Справі народнього здоров'я служив сам, як взірцевий, добре кваліфікований лікар і як творець Українського Гігієнічного Товариства у Львові, 1929 р., що до смерти був його безпереривним головою, добродієм-фундатором та членом редакційної колегії журналу „Народне Здоров'я". Уся широко закроєна пропагандивно-викладова, виставова та видавнича діяльність У. Г. Т. у продовж свого існування опиралася на праці небіщика і малого гурта співробітників та особливо на його матеріяльній допомозі.

Він був тим першим піонірем, що в організований спосіб прорубував кригу безпросвітньої темноти на полі народного здорв'я в Галичині. Цілий ряд філій, кружків, Український Протитуберкульозний Диспансер у Львові та Народня Туберкульозна Санаторія в Карпатах, що ледви перед останньою війною повстала, це діла його рук і грошей. Чималу ролю відіграв в організації здорвної мережі за часів большевицької окупації, як керманич Обласного Відділу Здоров'я. Не менше цікавився справами поліклініки Народної Лічниці та Українського Шпиталя у Львові, де був його першим керманичом внутрішнього відділу. І просто не дасться перечислити його всебічної діяльности у різних відтінках нашого громадського життя, бо такий був наш професор Маріян Панчишин, неструднений народний робітник та вічний оптиміст у працю й майбутність нашого народу.

І саме в розгарі тяжкої праці, в страшно скомплікованих часах 1943 року, коли то йому, як чоловому представникові українського громадянства загрожувала тоді нераз смерть з-за кожного вугла й коли в дійсности безнастанно одержував погрози смерти на письмі від спеціяльно надісланої тоді до Львова польської тайної боївки, його й так перепрацьоване серце не видержало тієї великої напруги і з приводу коронарної тромбози серця д-р Панчишин помер, залишаючи сиротами свою вірну дружину та двох синів - студентів медицини.

Сьогодні майже по цілому світі розкидані його старші учні-лікарі та сотні молодших студентів і ці теж завдячують його трудам, що можуть свої студії кінчити тепер на чужині. То ж нині у п'ятиріччя його смерти, схилімо чоло перед його постаттю та вшануймо його пам'ять бодай щирою згадкою і приреченням йти його слідами у дальшій тяжкій службі своєму народові.

На посмертному святочному засіданні Українського Лікарського Товариства у Львові підписаний при закінченні посмертної згадки висунув декілька проєктів для вшанування памяті покійника, а між ними уфундування стипендії ім. Маріяна Панчишина для найздібніших молодих лікарів, що посвятилися б спеціялізації та бортьбі з туберкульозою, ворогом число один нашого народу, та створення Народної Туберкульозної Санаторії його імени. Ці проєкти були приняті Товариством з одушевленням. Але тверда тодішна дійсність не дала змоги зреалізувати ці пляни.

Сьогодні ми всі розкидані по світі, але його ідея служби народньому здоров'ю живе поміж нами й житиме всюди там, де живе український нарід чи його нащадки.

То ж найкращим вшануванням його пам'яти було створення, хотьби тут в Америці, шпиталя чи другої здорвної установи, яка служила б тут нашому громадянству. І в цей спосіб, бодай частинно, був би сплачений борг вдячности нашого загалу за трудяще життя визначного лікаря - громадянина.

Д-р Роман Осінчук.

Кандидати на президента

(Докінчення зі стор. 2-гої).

З огляду, що при владі у Вашингтоні впродовж 16 років втрималася Демократична партія, вона виказує вже признаки перетоми. Її адміністрація не відзначається тою енергією, яку вона виявила в початках. Члени стратили дисципліну, потрібну до управи державою і тепер Демократична партія починає розколюватися. Волес створив з колишнього лівого крила свою власну партію і тим ще більше її ослабив. Губ. Турмонд теж підірвав силу демократів через свою групу Стейтових Прав. При кермі партійних справ з пливами на владу остався тільки центр партії, який часто вагається в своїх намірах. Це вказує, що Демократична партія втратила свою послідовність і часто не має ясної думки в важливих політичних справах. Усе те є вислідом цього, що була задовго при владі й тому, само собою, насувається потреба зміни.

Коли йде про кваліфікації Дюя, то він має їх повно. Він виказав себе добрим адміністратором як губернатор, вмів добирати співробітників і дорадників і сворити з них один одноцільний гурт при праці. У суспільних справах Дюї виказав, що він стоїть за поступове законодавство, а за його уряду як губернатора робітництво в стейті Ню Йорк дійшло до великих впливів.

Уряд президента Злучених Держав дійшов тепер до такого значення, що на це становище треба людини з адміністраційним хистом. Дюї, правда, не був ще президентом, одначе як губернатор великого стейту мав нагоду набрати досвіду в правлінні. Коли він стане президентом, нема сумніву, що він дасть собі раду на цьому становищі. Він не сів клясового антагонізму й тому є надія, що він зуміє використати генія й засоби американського народу для поправи національного життя в майбутності.

Республиканська партія зрозуміла, що становище віцепрезидента під теперішню пору не є маловажне. Досі бувало, так, що партія, настановляючи кандидата на віцепрезидента, оглядалася на те, чи він зможе приєднати голоси для партії. При настановленні теперішнього кандидата на віцепрезидента, губ. Ирла Ворена з Каліфорнії, партія виказала своє розуміння потреб часу. Губ. Ворен має теж досвід в веденні прилюдних справ і тому надається до перебрання великої відповідальности на становищі екзекутивного урядовця, коли б так зайшла потреба.

•

Оце аргументи редакції великого американського щоденника. Можна завважити, що при виборі кандидата редакція звертає увагу не тільки на особу кандидата, але теж на вартість і придатність його партії.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Жертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 3.

Відділ:	Жертва:	Відділ:	Жертва:
о. Петро Понятишин	$10.00	Теодор Барна	2.00
204 Н. Н.	10.00	58 Michael Humnicky	2.00
239 Анна Сивуляк	5.40	70 Антін Онисик	2.00
Paul Chornoma	5.00	158 John Kornowa	2.00
Петро Дмитрів	5.00	169 Dereniuk Maxim	2.00
Steve Blockowsky	5.00	182 Теодор і Марія Луців	2.00
83 Ілько Савчин	5.00	200 Стефан Шіпка	2.00
384 Михайло Шмигельський	5.00	206 Швець Андрій	2.00
414 Софія Брезіцька	5.00	237 Григорій Забитко	2.00
349 Leon Martenchuk	4.00	246 Василь Сподарик	2.00
Дмитро Прус	3.00	254 Андрій Савка	2.00
52 Михайло Провода	3.00	256 Худяк Николай	2.00
122 Ілія Давидчук	3.00	276 Дмитро Скрабут	2.00
204 Maria Neczepir	3.00	361 Іван Косінський	2.00
257 Karanko Alek	3.00	388 Michael Pinkowitz	2.00
263 Мирон Співак	3.00	388 Ілько Сорока	2.00
375 Стефан Крутий	3.00	388 Іван Михальцевич	2.00
о. Лев Чапельський	2.00	405 Onufrey Barniak	2.00
John Jawornicky	2.00	422 Теодор Свистун	2.00
Теодор Іваськів	2.00	Роман Гвоздецький	1.00
John Maday	2.00	105 Томас Слободян	1.00
		156 К. С. Карнаун	1.00
		341 Ф. Мартинюк	1.00
		372 Андрій Загута	1.00

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Рідна Школа та її великий прихильник.

Маємо в Ню Йорку цілоденну українську школу на Шестій вулиці, біля церкви св. Юрія. Це є великий здобуток, що коштував довгих літ труду. Тепер тільки радіти, що вона є і слати своїх дітей, як хочемо, щоб вони памятали, з якого вони роду і до якої церкви належать.

Згадуючи за цю нашу школу та пригадуючи громадянству його обовязки зглядом неї, не можу поминути того, хто положив великі заслуги на цьому полі. Тою особою є покійний о. Филимон Тарнавський, що помер недавно в Филаделфії, де був парохом при катедрі й канцлєром дієцезії. Пригадую собі першу проповідь о. Тарнавського, як прибув в 1934 році на пароха до Ню Йорку. В цій проповіді о. Тарнавський питав: Де ваші діти, де наша молодь, де наша школа? Маю 72 роки і старий я вже віком, говорив о. Тарнавський, але доложу всіх старань, щоби була Рідна Школа. В скорому часі відбулись наради і створено Шкільний Комітет та вибрано екзекутиву для збирання фондів. За щирою допомогою о. П. Понятишина взялися ми всі теж щиро до праці й агітації, приготовили дім на школу і на помешкання для трьох Сестер Василіянок. Це була ризиковна робота, бо ніхто не знав, що з того вийде. Та скоро виявилось, що вписалося до школи вчетверо більше дітей, як було передще. Тоді піднялась не тільки школа, але теж зачало більше людей ходити до церкви. Це була тільки вечірна школа, а о. Тарнавський змагав до цілоденної школи. Воно здійснилось пізніше, коли вже перенесено о. Тарнавського до Филаделфії. Добре започатковане діло розвивалось і вкінці ми дістали свою цілоденну школу. Згадуючи за неї годі не згадати того, що докладав так багато труду до цього доброго діла.

Петро Гринишин.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". 10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.

Імя й призвище ______________________ Ч. від. _____

Стара адреса ______________________________

Нова адреса ______________________________

МОЛОДЬ ПРИ ПРАЦІ

Організаційна праця Ліги Української Молоді Північної Америки, відновлена два роки тому після довгої военної перерви, набирає щораз більшого розгону і розмірів. Остання конвенція в Акрон, Огайо, була яскравим виявом того.

Попередні два роки праці поклали нові тверді основи під цілу організаційну будівлю. Вони були тим важливіші, що рівночасно з організаційною працею поведено її теж в інших галузях, головно соціяльній та культурній. В цій останній ділянці дала гідний до наслідування приклад головно молодь митрополитальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі своїми річними культурними фестивалями. З признанням і радістю треба відмітити, що теж під цим оглядом молодь не вдовольняється дотеперішніми успіхами та намагається доповнювати їх новими і ще більшими.

Як іде про організаційну ділянку Ліги, то з поінформованих джерел довідуємося, що вона тепер починає вдосконалюватися головно в своїй низовій та середній площинах. Діло в тому, що досі існувало центральне представництво і чимала кількість місцевих організацій, клюбів, товариств тощо. Проте, ці місцеві організації не було обхоплені відповідними середніми організаційними рямками і власне цю програму тепер заповнюється на стейтовій базі. Крім Комітету митрополитальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі, тепер менш-більш в такій самій формі і базі зорганізовано вже молодь та її організації в горішній частині стейту Ню Йорку, в стейті Конектикат, в північній частині стейту Ню Джерзі, в стейті Огайо, як теж зорганізовано Союз Клюбів Молоді західної Пенсилвенії. В організаційній стадії є вже митрополитальний Комітет в Дітройті, крім двох обласних організацій молоді в Канаді, що належить до Ліги.

Це ще аж ніяк не вичерпує цілої організаційної діяльности Ліги. Проте, вже й це виказує, що молодь далеко не задовольняється своїм теперішнім організаційним станом та своїми дотеперішніми організаційними успіхами, як теж не кінчає своєї роботи на самих тільки конвенціях та принагідних запевненнях і резолюціях. Є всі дані сподіватись, що власне ця організація другої американсько-української генерації вже швидко виб'ється на одне з перших місць в нашому громадському житті, як під організаційним, так і діловим оглядами. До цеї самої категорії треба теж зарахувати сворену на цьогорічній конвенції та на краєвій базі організацію Українсько-Американських Ветеранів, що в наступному році матиме свою чергову конвенцію в Нюарку.

Як уже згадано, організаційна робота ведеться, чи краще, відразу заповняється її відповідним змістом що позначується двома найголовнішими напрямками: культурним та спортовим і соціяльним.

Для прикладу під цим оглядом можна б згадати дещо з організаційної діяльности молоді північного Ню Джерзі. Відповідна частина цеї молді брала досі участь в працях митрополитального Комітету Ню Йорку і Ню Джерзі. Проте, ця співпраця опиралася більше на індівідуальній базі, отже залежала від того хто з молді Джерзі Сити, Нюарку, Бейону, Елизабет і т. д. їздив до Ню Йорку та ангажувався в роботі. Натомість не помічалося тіснішого зв'язку між організаціями і клюбами молоді в цих місцевостях. Нова організація має заповнити цю прогалину, та організаційно охопити самі ці низові місцеві товариства і клюби. Не можна не згадати, що богато часу, праці та свого великого запалу й енергії віддає цій справі один з найбільш активних молдих людей в Джерзі Сити, Михайло Тизьо.

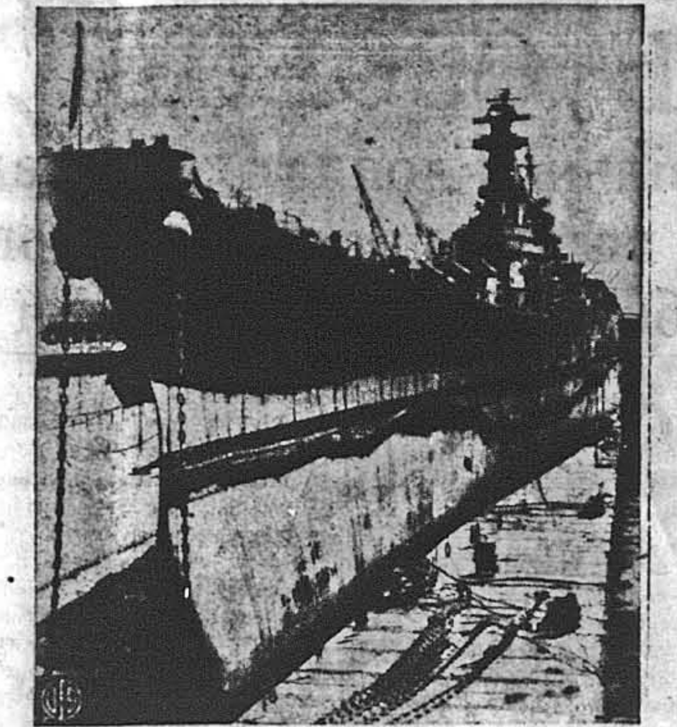
Щоби організаційні форми відразу заповнити відповідним змістом, влаштовується міжклюбові спортові змагння і т. п. Але два, чи три тижні тому виринула ще одна думка. На зібранні, в якому взяли участь Данило Слободян, Теодор Шумейко, Михайло Тизьо, Осип Ласко та Василь Драганчук задумано створити репрезентативний стейтовий хор. Задумано і зроблено. Проф. Юрій Кириченко перебрав керівництво хору, що з черги заповідає для нього якнайкращий розвиток та справді репрезентативне становище. Від двох тижнів вже відбуваються проби і треба сподіватися, що в недалекій майбутності цей ковий хор зарепрезентує себе громадянству відповідним репрезентативним виступом.

Маємо вже теж деякі відомості про нові і справді великі задуми Митрополитального Комітету Ню Йорку і Ню Джерзі. Вправді, „огірковий сезон" ще не цілком закінчився, ще не почалася нормальна праця в комітетах і організаціях, але „ідеї" наступних виступів вже є, їх обговорюється та обмірковується можливості їх здійснення. Після своїх двох попередніх річних Фестивалів, якими цей Комітет здобув собі славу безконкуренційности у влаштовуванні культурних імпрез, в черговому році ця слава мала б бути ще більше виправдана і закріплена. Думаємо, що ми не поповнимо недискретности, як вже тепер згадаємо, що в наступному році та з нагоди 300-річчя в'їзду Богдана Хмельницького до Києва, Комітет планує дати інсценізацію того в'їзду, згідно з образом тої самої назви, як теж уривок опери „Запорожець за Дунаєм" та інші доповнення. Це, вправді, ще тільки пляни і думки, але хто знає нашу молдь, той теж не сумнівається, що ці пляни можуть бути здійснені. Це тим більше, що керівником Фестивального Комітету знову перевибрано Ольгу Дмитрів, якій в головній мірі треба завдячувати успіх попередніх фестивалів.

Це тільки уривки зі загальної організаційної та культурної праці і задумів нашої молоді, яка згаданим ще далеко не вичерпується. Дітройтський Миврополитальний Комітет, наприклад, вже мав дати Нюйорському виклик, що він задумує перейняти від нього перше місце у влаштовуванні культурних фестивалів і цего виклику не можна легковажити, хто знає теж нашу молодь Дітройтської митрополитальної округи. Це слова, що за ними криється мозальна організаційна і культурна конкретна робта, що цілком певно принесе цілій українській молоді в Америці ще більше успіхів і ще більше слави.

СПРАВА БЕРЛІНА В СОВЕТСЬКОМУ НАСВІТЛЕННІ

Лондон, 7 жовтня (АП). — Московська радіовисильня передала сьогодні рано свій коментар до советсько-західних суперечностей в справі Берліна, заявляючи, що це західні союзники самі цю проблему „штучно створили" і тепер свідомо видвигають її в ОД, ігноруючи призначену для таких справ Раду міністрів закордонних справ. Советський коментатор пробував теж зв'язані з цим поодинокі інші справи по свойому насвітлювати, хоча загальний тон коментара вже був менше агресивний, ніж попередні.

НЕ ТА КЛЕГКО ЗНАЙТ ІМІСЦЕ ДЛЯ „АЙОВИ"!— Це американський панцирник „Айова", один з найбільших у світі. Бачимо його в пристані в Сан Франсиско „на спочинку". Дено треба видати $25,000, щоб покрити кошти втрмання панцерника враз з мужвою.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

16,379 Буячек Марії з с. Лукавець (Любачів) від Литвин Миколи.

16,380 Скубинич Анни від Бодак Михайла (родж. в Америці).

16,381 Калита Анастазії і Теклі, Прокопик Михайла з с. Коросно (Ряшів) від Галушка Івана.

16,382 Шевчук Анни з с. Крайна (Добромиль) від Павлюк Михайла с. Теклі.

16,383 Яремчук Гринька з с. Поріче Любинське (Городок) від Яремчук Михайла.

16,384 До односельчан з с. Клубівці (Товмач) від Федорак Дмитра.

16,385 Братусь Павла с. Максима з с. Дептівка (Чернигівщина) від Салій Грицька с. Дмитра.

16,386 Скутович Анни з дому Жук, Ружицька з дому Жук з с. Добромірка (Збараж) від Береза Василя.

16,387 Зелеза Михайла з с. Сосниці (Ярослав) від Матичак Володимира с. Степана і Катерини.

16,388 Плакс Катерини від Плакс Розалії.

16,389 Маланин Анастазії замуж. Карнелл з с. Нирків (Заліщики) від Ємчук Петра.

16,390 Павлів Степана с. Миколи з с. Нараїва (Бережани) від Павлів Миколи с. Яцка.

16,391 Горяк Івана брата з с. Лаврова (Старий Самбір) від Горяк Марії.

16,392 Дребот Івана від Гайдук Івана з с. Бітня (Турка).

16,393 Мушницький Василя з с. Речиця (Берестє Литов.) від Ґриневич Марти.

16,394 Гук Параскевії і Марії з с. Потік Золотий (Бучач) від дочки Василя Гук Параскевії.

16,395 Демків Семена, Катерини і Анни, Куртяк Андрія з с. Ліщави Долішної, Швед Марії з дому Куртяк (Добромиль) від Демків Йосифа.

16,396 Федчишин Івана з с. Ґолгочі (Підгайці) від Влізло Василя.

16,397 Конол Володимира з с. Ягольниці (Чортків) від Тичковська Наталії д. Миколи зам. Прохурська.

16,398 Козак-Кравз Володимира (з Волиня) від Веренчук Василя.

16,399 Козар Михайла з с. Сурохів (Ярослав) від Бенко Катерини.

16,400 Макар Йосифа с. Степана, Макар Петра с. Петра з с. Якимів (Камінка Струмилова) від Михайлюк Семка з с. Вирів.

16,401 Лапчук Ларіона с. Олекси з с. Піклужне (Костопіль Волинь), Нагорний Григорія тогож села від Шевців-Малошик Надії.

16,402 Дмитришин Йосифа стрийка з с. Струтина (Золочів) від Дмитришин Йосифа.

16,403 Качинський Якова с. Андрія з м. Гоща (Волинь) від Кульчицький Михайла.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 6. жовтня 1948 року помер у 60. році життя

СТЕФАН ГНИРА,

довголітний член і урядник Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70 У. Н. Союзу, предс. Тов. Просвіта, в Джерзі Сиbі, Н. Дж.

Покійний походив із села Позяч, пов. Перемишль, Західна Україна. Полишив у смутку дочок: Анну зам. Снадик, Ольгу зам. Рихальський, і Стелу та синів Івана і Семена, одну внуку, а також тіточну сестру Катерину зам. Костик, швагра Костиќ і род. Павлуцьку.

Похорон відбудеться в суботу, 9. жовтня, в год. 9. рано з похороного заведення І. Ковальчика, 129 Гренд Ст., до укр. греко-кат. церкви св. Петра й Павла при Ґрін і Сусекс Ст., а відтак на цвинтар Голі Крос в Арлінгтон, Н. Дж. — В. Й. П.!

В. Кушнір, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Р., Сейнт Луїс, Мо. — Дуже дякуємо за надіслані часописи. Маємо їх, але не всі числа. Буде використане у фейлетонах, бо цікаво передає картини зі життя наших скитальців.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую свого брата **ВАСИЛЯ ПОПОВИЧА,** літ около 70,який виїхав до Америки в 1913 р. з села Янковичі, пов. Перемишляни. Жив в Ню Йорку при 78 або 88 ул. Рівнож пошукую односельчан з тогож села. Зголошених брата і односильчан прошу писати на адресу: **Д. ПОПОВИЧ, Queen E. Hospital, 130 Dunn Ave., Toronto, Ont., Canada.**

Пошукую **ПЕТРА І ГРИЦЯ ВІДЗЕНОК** з села Гінківці, повіт Заліщики, які перебували в Newark, New Jersey. Хто про них знає, або вони самі, прошу писати на адресу:
Mrs. MARY CHORNEY
787 — 12th Ave.
Lachine, P. Q., Canada.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

MONESSEN, PA. — Monthly meeting of Sts. Peter and Paul Society, Br. 338, will be held Sunday, Oct. 10, at 2 P. M., at the Ukrainian Hall, on Second and Schoonmaker Aves. Members are asked to make an appearance and to pay their premiums to date. — M. Salak, Pres.; J. Kudlik, Sr., Treas.; E. J. Pypiuk, Sec'y.

ТАРЗАН, ч. 1945. Турбота за Джену.

Коли мале звірятко вдаряло в його груди, Тарзан пробудився і побачив Нкіму біля себе. Одначе його радість перемінилася в переполох, коли він довідався від неї сумну вістку: Джена лежить хвора в колибі на дереві.

Перестрашений пан джунглів пігнав просто до своєї дружини...

...яка вже втратила притомність і тряслася у пропасниці.